

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”

СОКОЛ ІРИНА МИКОЛАЇВНА

УДК 378.046-021.68:004.424.4 (043.3/5)

**ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ
КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Запоріжжя – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Класичному приватному університеті, м. Запоріжжя.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
ГУРА Олександр Іванович,
Запорізький національний університет,
проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ЛІСІНА Лариса Олександрівна,
Бердянський державний педагогічний університет,
завідувач кафедри педагогіки;

кандидат педагогічних наук, доцент
ВЕЛІХОВСЬКА Алла Борисівна,
Департамент освіти і науки
Миколаївської облдержадміністрації,
директор.

Захист відбудеться «08» липня 2016 р. о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 17.051.09 у Державному вищому навчальному закладі «Запорізький національний університет» Міністерства освіти і науки України за адресою: 69063, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного вищого навчального закладу «Запорізький національний університет» Міністерства освіти і науки України: 69063, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66.

Автореферат розісланий «07» червня 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л. В. Безкоровайна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Одним із головних пріоритетів, що визначає траєкторію розвитку української освіти, є її перетворення на ефективний важіль культурного та економічного розвитку країни, створення інноваційного середовища, у якому суб'єкти навчального процесу опановують уміння самостійного набування знань протягом життя та їх застосування в практичній діяльності, стають успішними та конкурентоспроможними на європейському й світових ринках праці. Це зазначено у відповідних нормотворчих документах, як-от: Закон України «Про вищу освіту», Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років, Дорожня карта освітньої реформи (2015–2025 рр.), галузева Концепція розвитку неперервної педагогічної освіти тощо. Саме тому перед системою післядипломної педагогічної освіти, яка й покликана оперативно реагувати на нагальні потреби суспільства, актуалізується завдання щодо запровадження надсучасних моделей підвищення кваліфікації вчителів, їхньої підготовки до здійснення професійної діяльності в інноваційному освітньому просторі, використовуючи новітні засоби навчання та розвитку, серед яких на сьогодні провідне місце посідають навчальні квести. На думку багатьох науковців (О. Багузіна, Я. Биховський, Д. Грабчак, Б. Додж, Т. Марч та ін.), вони є ефективним засобом активізації пізнавальних інтересів, навчальної мотивації, мисленнєвої діяльності, комунікативної компетентності учнів у процесі роботи з автентичним матеріалом, що дає змогу оволодіти не тільки предметними, а й надпредметними знаннями та вміннями.

Необхідність дослідження й вирішення зазначеної проблеми, її актуальність і доцільність, крім того, зумовлені наявними суперечностями між:

- сучасними вимогами суспільства до професійної діяльності вчителя, яка має забезпечити створення розвивального інноваційного освітнього середовища, та неготовністю більшості педагогів до її здійснення;

- актуальною потребою сучасної дидактики в новітніх ігрових педагогічних технологіях, що відповідають віковим особливостям розвитку й пізнавальним інтересам школярів, і відсутністю науково-методичного підґрунтя їх застосування в навчально-виховному процесі;

- визнанням педагогічною наукою та практикою необхідності впровадження в систему післядипломної педагогічної освіти сучасних форм і методів навчання, що ґрунтуються на принципах компетентнісного підходу та андрагогіки й забезпечують підготовку вчителів до впровадження інноваційних освітніх технологій, та переважанням традиційного знаннєвого підходу до організації освітнього процесу.

Проблема підготовки вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної освіти знайшла відображення при вирішенні широкого кола теоретичних і прикладних питань, пов'язаних з: науково-педагогічним супроводом професійного зростання педагогічних працівників (В. Дивак, Н. Протасова, Л. Сущенко); розробкою концепції неперервної освіти вчителів та підвищення їх кваліфікації (М. Громкова, О. Дубасенюк, С. Змеєв, Н. Ничкало); дослідженням психологічних засад підготовки та перепідготовки вчителів (О. Клепцова, М. Рубінштейн); розробкою новітніх підходів до

підвищення кваліфікації педагогічних кадрів та розвитку їх інноваційної культури (О. Анісімов, В. Воронцова, Н. Конасова); визначенням психолого-педагогічних засад розвитку професійної компетентності викладачів (О. Гура, І. Зимня, Н. Кузьміна, В. Сластьонін та ін.); виявленням особливостей використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі (Р. Гуревич, А. Кучай, А. Панфілова та ін.). Дослідженню готовності педагога до різних видів педагогічної діяльності приділено увагу у працях А. Капської, О. Пехоти та ін. Питання використання квест-технології в освітньому процесі розглядали О. Багузіна, Я. Биховський, Г. Воробйов, О. Гапеева, Д. Грабчак, Л. Желізняк, С. Іць, Н. Кононец, С. Напалков, Г. Шаматонова, О. Шевцова, В. Шмідт, О. Шульгіна та ін.

Проте, незважаючи на значний інтерес науковців до питань професійної підготовки та неперервної освіти вчителів, проблема формування готовності вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної освіти як у теоретичному, так і практичному аспекті є малодослідженою, що зумовлено, передусім, новітнім характером самого явища квесту, а також невизначеністю науково-методичних засад підготовки педагогів до застосування інноваційних освітніх технологій.

Окреслене коло науково-практичних завдань розвитку неперервної освіти в Україні разом з актуальною проблематикою сучасної педагогічної науки зумовили вибір теми дисертації: *«Підготовка вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної освіти»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана відповідно до комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри управління навчальними закладами й педагогіки вищої школи Класичного приватного університету «Еволюція педагогічної освіти в Україні на етапі націєтворення» (номер державної реєстрації 0105U002557), у межах реалізації Регіонального освітнього проекту «Формування і розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів Запорізької області» (затверджено рішенням колегії ОблУОН від 20.05.2008 р.).

Тема дисертації затверджена на засіданні вченої ради Класичного приватного університету (протокол № 8 від 16.05.2013 р.) та узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень із педагогічних і психологічних наук України (протокол № 6 від 18.06.2013 р.).

Мета й завдання дослідження. *Мета дослідження* полягає в науковому обґрунтуванні комплексу організаційно-педагогічних умов, що забезпечують ефективність формування готовності вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної педагогічної освіти.

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі *завдання*:

– розкрити теоретичні основи наукового розуміння сутності квест-технології;

– виявити й охарактеризувати складові готовності вчителів до використання квест-технології, особливості їх формування в системі післядипломної педагогічної освіти;

– визначити й обґрунтувати організаційно-педагогічні умови, що забезпечують ефективність формування готовності вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної педагогічної освіти;

– експериментально перевірити ефективність визначених організаційно-педагогічних умов та розробити методичне забезпечення підготовки вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної педагогічної освіти.

Об'єкт дослідження – процес підготовки вчителів у системі післядипломної освіти.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови формування готовності вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної педагогічної освіти.

В основу дослідження покладено *припущення* про те, що ефективність формування готовності вчителів до використання квест-технології залежить від упровадження в систему післядипломної педагогічної освіти такого комплексу організаційно-педагогічних умов: орієнтації змісту післядипломної педагогічної освіти на формування готовності вчителів до використання квест-технології; розвитку цілісного уявлення вчителів про квест-технологію шляхом занурення в освітнє квест-середовище; спрямування пізнавально-практичної діяльності вчителів на створення та реалізацію власних навчальних квестів.

Методи дослідження. Для досягнення мети, вирішення завдань і перевірки гіпотези дослідження використано комплекс сучасних загальнонаукових і спеціальних методів:

– *теоретичних*: аналіз (історичний, порівняльний), узагальнення, систематизація, зіставлення різних поглядів на досліджувану проблему; моделювання; метод аналізу визначення понять – для з'ясування сутності готовності вчителів до використання квест-технології, обґрунтування змісту та структури цього феномена, особливостей його формування в умовах системи післядипломної педагогічної освіти;

– *емпіричних*: методики діагностики; методи масового збирання емпіричного матеріалу; контент-аналіз нормативної документації, освітньо-професійних програм – для визначення особливостей підготовки вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної освіти; педагогічний експеримент – для перевірки ефективності визначених організаційно-педагогічних умов;

– *статистичних*: метод графічного подання емпіричних даних засобами табличного процесора – для встановлення наукової достовірності отриманих результатів дослідження; дихотомічна шкала та кутове перетворення Фішера – для перевірки гіпотези дослідження; метод середніх величин, метод парних порівнянь.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *вперше розроблено й апробовано* комплекс організаційно-педагогічних умов, що забезпечують ефективність формування готовності вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної педагогічної освіти: орієнтація змісту післядипломної педагогічної освіти на формування готовності вчителів до використання квест-технології, що передбачає: його вибудовування

відповідно до етапів розробки освітніх квестів, спрямування на формування спеціальних професійних знань і вмінь, професійно-особистісних якостей, а також активізацію самостійної діяльності учителів як у курсовий, так і міжкурсний період; розвиток цілісного уявлення вчителів про квест-технологію шляхом занурення в освітнє квест-середовище, що дасть змогу вийти на позицію учнів, ознайомитись з існуючим досвідом створення навчальних квестів, розвинути пошукові вміння та мисленнєві якості тощо; спрямування пізнавально-практичної діяльності вчителів на створення та реалізацію власних навчальних квестів завдяки поєднанню різних форм і методів підготовки вчителів у міжкурсний період їх післядипломної освіти;

– *уточнено*: понятійно-категоріальний апарат професійної педагогіки («квест-технологія», «готовність учителя до використання квест-технології»); складові, критерії й показники готовності учителя до використання квест-технології;

– *удосконалено* організаційно-методичні засади післядипломної педагогічної освіти вчителів на основі впровадження нетрадиційних форм та методів (активних лекцій, лекцій-візуалізацій, рольових ігор, практичних робіт пошукового характеру, «стратегії 3-2-1», заохочення, підтримки, активного обговорення, онлайн-консультування);

– *набули подальшого розвитку* науково-теоретичні положення про сутність, зміст і структуру підготовки вчителів до впровадження інноваційних педагогічних технологій у систему післядипломної педагогічної освіти.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що створено, апробовано та впроваджено в процес післядипломної педагогічної освіти: модульний спецкурс «Основи впровадження квест-технології в освітній процес» у межах курсів підвищення кваліфікації; освітній веб-квест «Полювання на лисиць», дистанційний спецкурс «Теорія і практика впровадження квест-технології в освітній процес» та проблемний он-лайн семінар у міжкурсний період; систему науково-методичної підтримки (очне та дистанційне консультування за допомогою сучасних ІКТ, створений авторський навчальний посібник, методичні матеріали, розміщені на методичному сайті «Quest» та Вікі-сторінці «Квест»).

Результати дослідження впроваджено в освітній процес курсів підвищення кваліфікації вчителів Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 256 від 22.12.2014 р.), Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 166 від 21.12.2014 р.), Вінницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 01/21-199 від 26.03.2015 р.), у навчально-виховний процес Михайлівської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 3 (довідка № 556 від 05.12.2014 р.), Запорізької спеціалізованої школи-інтернат II–III ступенів «Січковий колегіум» (довідка № 57 від 03.02.2015 р.) під час реалізації обласних проектів «Формування і розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів Запорізької області» та «Школа сучасних знань» (довідка № 613.02-17 від 02.12.2014 р.).

Особистий внесок здобувача. У монографії «Моделювання й інтеграція сервісів хмаро орієнтованого навчального середовища» (Н. Копняк, Г. Корицька, С. Литвинова та ін.) автору належить підрозділ «Використання сервісів для впровадження квест-технології». У статті «Quest «Zaporizhzhia in faces»» (Н. Гутарук) автору належить постановка проблеми, ідеї квесту та його опис. Ідеї співавторів, з якими було опубліковано окремі науково-методичні праці, у дисертаційній роботі не використовувались.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дисертації були оприлюднені на науково-практичних конференціях, виставках і форумі:

– *міжнародних*: «Нові інформаційні технології в освіті для всіх: моделі та інфраструктури» (м. Київ, 2012 р.); «Інформаційні технології в освіті, науці і виробництві» (м. Луцьк, 2013 р.); «Научная дискуссия: вопросы педагогики и психологии» (м. Москва, 2013 р.); «Сучасні заклади освіти» (м. Київ, 2013 р., 2014 р.), «Інноватика в сучасній освіті» (м. Київ, 2014 р.); «Особистість в єдиному освітньому просторі» (м. Запоріжжя, 2014 р.); «Дидактика XXI века: инновационные аспекты использования ИКТ в образовании» (м. Самара, 2014 р.), «Pedagogy and Psychology in the age of globalization – 2014» (м. Будапешт, 2014 р.), «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи» (м. Запоріжжя, 2015 р.), EdCampUkraine (м. Харків, 2015 р.); III Міжнародна освітня онлайн конференція Intel (2015 р.);

– *всеукраїнських*: «Використання мережних технологій у конструюванні креативного середовища підготовки обдарованих дітей до дослідницької діяльності» (м. Київ, 2013 р.); «Інноваційні технології перепідготовки та підвищення кваліфікації управлінських та педагогічних кадрів: проблеми та перспективи впровадження» (м. Запоріжжя, 2013 р.); «Міжрегіональна робоча зустріч делегації освітян АР Крим по обміну досвідом роботи з обдарованою молоддю» (м. Запоріжжя, 2014 р.); «Єдиний інформаційний простір: стратегії інноваційного розвитку освітньої галузі» (м. Дніпропетровськ, 2014 р.); «Актуальні питання навчання інформатики та інтеграції ІКТ в освіту в Україні» (м. Запоріжжя, 2015 р.); «Формування інформаційно-освітнього середовища: ІТ-підтримка регіональної системи освіти» (м. Рівне, 2015 р.);

– *регіональних*: «Організація краєзнавчих досліджень під час туристсько-краєзнавчих подорожей» (м. Запоріжжя, 2014 р.); «Актуальні питання інформатизації освіти» (м. Запоріжжя, 2014 р., 2015 р.); «Підсумки роботи та діяльність методичних служб з питань інформатизації в новому навчальному році» (м. Запоріжжя, 2014 р., 2015 р.); «Впровадження квест-технології в освітній процес» (м. Запоріжжя, 2014 р.); «Науково-методичні засади запровадження онлайн технологій навчання в освітніх закладах» (м. Запоріжжя, 2014 р.); «Проектування україномовного освітнього середовища» (м. Запоріжжя, 2015 р.); «Основні тенденції викладання безперервного курсу інформатики у загальноосвітній школі» (м. Запоріжжя, 2015 р.).

Публікації. Основні наукові положення й результати дослідження викладено у 22 наукових і науково-методичних працях, з них: 1 – підрозділ у

колективній монографії, 10 – статті в наукових фахових виданнях із педагогіки, 2 – статті в зарубіжних виданнях, 2 – статті в інших виданнях, 6 – матеріали конференцій, 1 – навчальне видання.

Структура й обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, 17 додатків. Загальний обсяг роботи – 284 сторінки, з яких: основний текст – 167 сторінок, список використаних джерел (308 найменувань) – 36 сторінок, додатки – 74 сторінки. Дисертація містить 16 таблиць, 39 рисунків, 4 формули.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми; вказано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету та завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження; викладено наукову новизну і практичне значення одержаних результатів; подано відомості про апробацію, публікації.

У **першому розділі** – *«Теоретичні основи дослідження підготовки вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної освіти»* – проаналізовано наукове розуміння сутності квест-технології; визначено й обґрунтовано зміст готовності вчителів до використання навчальних квестів, особливості вітчизняного та зарубіжного досвіду її формування в системі післядипломної педагогічної освіти.

Здійснений аналіз сучасних наукових підходів до розуміння сутності поняття «квест», а саме як: особливої комп'ютерної гри (В. Тришин, В. Трофимчук); сюжету літературного твору (О. Тихомирова); сайту в Інтернеті, з яким працюють учні, виконуючи те чи інше навчальне завдання (Я. Биховський, І. Новик, А. Федоров); проблемного (або проектного) завдання з елементами рольової гри, для виконання якого використовують інформаційні ресурси Інтернету (Е. Азімов, А. Бадарацький, Я. Дьячкова, М. Кадемія, А. Щукін, А. Яковенко); орієнтовану на вирішення проблеми діяльність (Н. Гончарова, К. Дяченко, Л. Крившенко, Н. Олійник, Л. Павлова, О. Шевцова, О. Шульгіна); особливої новітньої освітньої технології (І. Албегова, О. Багузіна, О. Волкова, М. Гриневич, Н. Добровольська, С. Напалков, О. Осадчук, Н. Пакшина, Н. Фоміних та ін.), дав підстави під квестом розуміти інноваційну педагогічну ігрову технологію, що передбачає виконання учнями навчальних, пошуково-пізнавальних проблемних завдань відповідно до ігрового задуму/сюжету, під час якого вони добирають та упорядковують інформацію, виконують самостійну, дослідницьку роботу, що сприяє систематизації й узагальненню вивченого матеріалу, його збагаченню та поданню у вигляді цілісної системи.

В роботі зазначено, що як особлива педагогічна технологія квест є діяльністю з проектування, організації й реалізації навчального процесу із чітко визначеними цілями, комплексним застосуванням дидактичних, технічних і комп'ютерних засобів навчання та контролю, діагностикою поточних і кінцевих результатів, яка має певні етапи з виокремленими процедурними характеристиками (В. Беспалько, М. Дюжакова).

Встановлено, що як особлива ігрова технологія квест є природною формою діяльності для людини будь-якого віку; ефективним способом активізації пізнавальної діяльності; забезпечує формування необхідних, надпредметних знань, умінь; реалізується як в індивідуальній, так і в груповій формі роботи; здійснюється за різними моделями навчальної гри (імітаційною, операційною, сюжетною, змаганневою); включає спонукальний, орієнтувальний, виконавчий та контрольний-оцінювальний компоненти; має відповідний педагогічний результат.

У роботі обґрунтовано, що основними функціями квесту є: загальна мотиваційна; власне навчальна; розвивальна.

На підставі здійсненого аналізу позицій науковців щодо видів квестів (О. Багузіна, О. Волкова, Б. Додж, Т. Марч, С. Напалков, К. Чистякова, О. Шульгіна та ін.) у дисертації визначено та обґрунтовано авторську класифікацію навчальних квестів на підставі: форми проведення; режиму проведення; терміну реалізації; форми роботи учнів; предметного змісту; структури сюжетів; характеру інформаційного освітнього середовища; особливостей технічної платформи; діяльності учнів, що домінує; характеру контактів учасників; рівня складності завдань; типу завдань.

Ґрунтуючись на положеннях діяльнісного підходу (О. Леонт'єв) та вимогах до педагогічної технології, етапи квесту визначено відповідно до загальних етапів діяльності людини: 1) *організаційно-підготовчий*, що передбачає: визначення навчальних потреб учнів, теми, мети та типу квесту; формулювання сюжету й завдань; опис головних ролей учасників; складання плану роботи; визначення термінів реалізації квесту; розробку та створення додаткових необхідних документів; розробку питань для вхідного й вихідного опитування, критеріїв оцінювання діяльності учнів; підготовку списку інформаційних джерел та платформи для реалізації квесту; 2) *змістовий (етап реалізації)*, який включає: ознайомлення учнів із сюжетом, основними питаннями та платформою для реалізації квесту; проведення та аналіз вхідного опитування; корегування сюжету й завдань квесту за результатами опитування; об'єднання учнів у групи та розподіл завдань; ознайомлення учнів із критеріями оцінювання; проведення консультацій для учнів під час реалізації квесту; здійснення супроводу проходження учнями квесту; перевірку та оцінювання проміжних етапів; 3) *результативний*, який передбачає: оцінювання діяльності учнів за розробленими критеріями; презентацію результатів діяльності учнів; здійснення та аналіз вихідного опитування; формулювання висновків і рефлексію результатів квесту.

Відповідно до вимог педагогічної технології в роботі визначено загальні критерії квесту, що включають: 1) критерії оцінювання діяльності учнів під час реалізації освітнього квесту (пошукова діяльність, виконання та розуміння завдання, творчий підхід тощо); 2) критерії оцінювання творчих робіт учнів (хмари слів, карти знань, відеоролики, віртуальні плакати тощо); 3) критерії самооцінки вчителем власної розробки квесту,

які мають на меті допомогти йому в оцінюванні якості розробленого навчального квесту.

У роботі зазначено, що, незважаючи на визначені переваги навчальних квестів (орієнтованість на самостійну діяльність учнів, активізація мотивації навчання та саморозвитку, суб'єктної активності учнів, формування загальнонавчальних і професійних умінь і навичок учнів, поглиблення їх знань із профільних предметів, активне залучення інформаційно-комунікаційних технологій, зміна класичної ролі вчителя на тьютора, фасилітатора), їх застосування в навчальному процесі має певні ризики, пов'язані зі: значним часом перебування учнів за комп'ютером та неможливістю захисту учнів від небезпек в Інтернеті при впровадженні веб-квестів; значною інформаційною насиченістю роботи у квесті, яка вимагає надмірної психічної стійкості та може викликати в учнів психологічний дискомфорт; ймовірними негативними переживаннями учнів у ситуації програшу під час упровадження квесту-змагання; психологічними складнощами групової роботи; можливими фізичними травмами під час проведення живих квестів; особливими вимогами до педагогів. Це вимагає особливої підготовки вчителів до застосування квестів у навчально-виховному процесі.

Здійснений аналіз наукових праць зарубіжних та українських авторів, присвячених дослідженням сутності готовності особистості (М. Д'яченко, Л. Кандилович, Н. Левітов, А. Прангашвілі, Д. Узнадзе та ін.) і професійної готовності особистості до педагогічної діяльності (І. Дичківська, В. Сластьонін, В. Урусський та ін.), а також особливостей квест-технології та її вимог до вчителя, дав підстави підготувати вчителя до використання квест-технології розуміти особливий особистісно-професійний феномен, що інтегрує в собі мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісний компоненти й забезпечує успішність створення та впровадження педагогом навчальних квестів. *Мотиваційний компонент* готовності вчителя до використання квест-технології передбачає наявність: професійного інтересу до використання квест-технології у своїй діяльності; розуміння необхідності впровадження сучасних технологій в освітній процес; внутрішньої спрямованості на саморозвиток і самовдосконалення; розуміння необхідності стимулювання процесів саморозвитку та самовдосконалення учнів засобами сучасних технологій. *Когнітивний компонент* готовності є орієнтовною основою його діяльності та містить особливі професійні знання про: сутність і специфіку квест-технології, можливість її застосовування у власній професійній діяльності; проектування навчально-пошукових, проблемних завдань; принципи користування комп'ютерною технікою та необхідного програмного забезпечення, а також фахові знання з навчального предмету. Для *діялісного компонента* готовності вчителя до використання квест-технології характерний комплекс професійних умінь, провідними з яких є такі: створення цікавого ігрового сюжету, формулювання пошуково-творчих, проблемних завдань, стимулювання пізнавально-пошукових інтересів учнів, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій тощо. *Особистісний компонент* готовності включає

особистісно-професійні якості вчителя, серед яких як системоутворювальні визначено ті, що зумовлюють ефективність інноваційної діяльності педагога, а саме рефлексивність та здатність до саморозвитку.

Узагальнення світового досвіду підготовки вчителів до використання квест-технології в післядипломній освіті дало змогу стверджувати про різноманітність її форм і методів, серед яких визначальними є такі: в очному режимі – семінари, тренінги, майстер-класи, лекційно-практичні навчальні курси, конференції; у дистанційній формі – навчальні курси, вебінари, педагогічні майстерні, конкурси. Здійснений аналіз науково-педагогічних джерел, освітніх сайтів, методичних порталів, навчальних планів курсів підвищення кваліфікації вітчизняних інститутів післядипломної педагогічної освіти засвідчив переважно її стихійний, ситуативний характер, що вимагає цілеспрямованої розробки та впровадження відповідних організаційно-педагогічних умов.

У **другому розділі** – *«Організаційно-методичні засади підготовки вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної освіти»* – теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови; схарактеризовано модель і сукупність форм та методів науково-методичного забезпечення формування готовності вчителів до використання квест-технології в післядипломній освіті.

Враховуючи особливості формування кожного з виокремлених компонентів професійної готовності вчителів, а також ґрунтуючись на характерних рисах вітчизняної системи післядипломної педагогічної освіти, *основними принципами* формування готовності вчителів до використання квест-технології визначено такі: 1) загальнодидактичні: цілеспрямованості навчання; науковості; систематичності – дотримання логічних зв'язків навчального матеріалу; свідомості; активності; емоційного насичення; 2) андрагогічні: пріоритетності самостійного навчання; спільної діяльності; індивідуалізації навчання, опори на досвід вчителя; елективності, контекстності навчання; 3) специфічні: єдності формування всіх компонентів готовності до використання квест-технології; рефлексивності; актуальності результатів навчання; пріоритету активних та інтерактивних методів навчання; орієнтації на активізацію мисленнєвої діяльності; превенції – орієнтації на запобігання виникненню негативних психологічних явищ у віртуальному просторі; концентрованості навчання.

У роботі презентовано концептуальну модель формування готовності вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної освіти (рис. 1), яка відповідно до загальної структури діяльності складається з трьох блоків: 1) цільового, що відображає мету та завдання освітнього процесу; 2) змістовно-операційного, що визначає зміст підготовки, її принципи, організаційно-педагогічні умови, організаційні форми й методи; 3) результативний, який містить критерії та показники ефективності освітнього процесу.

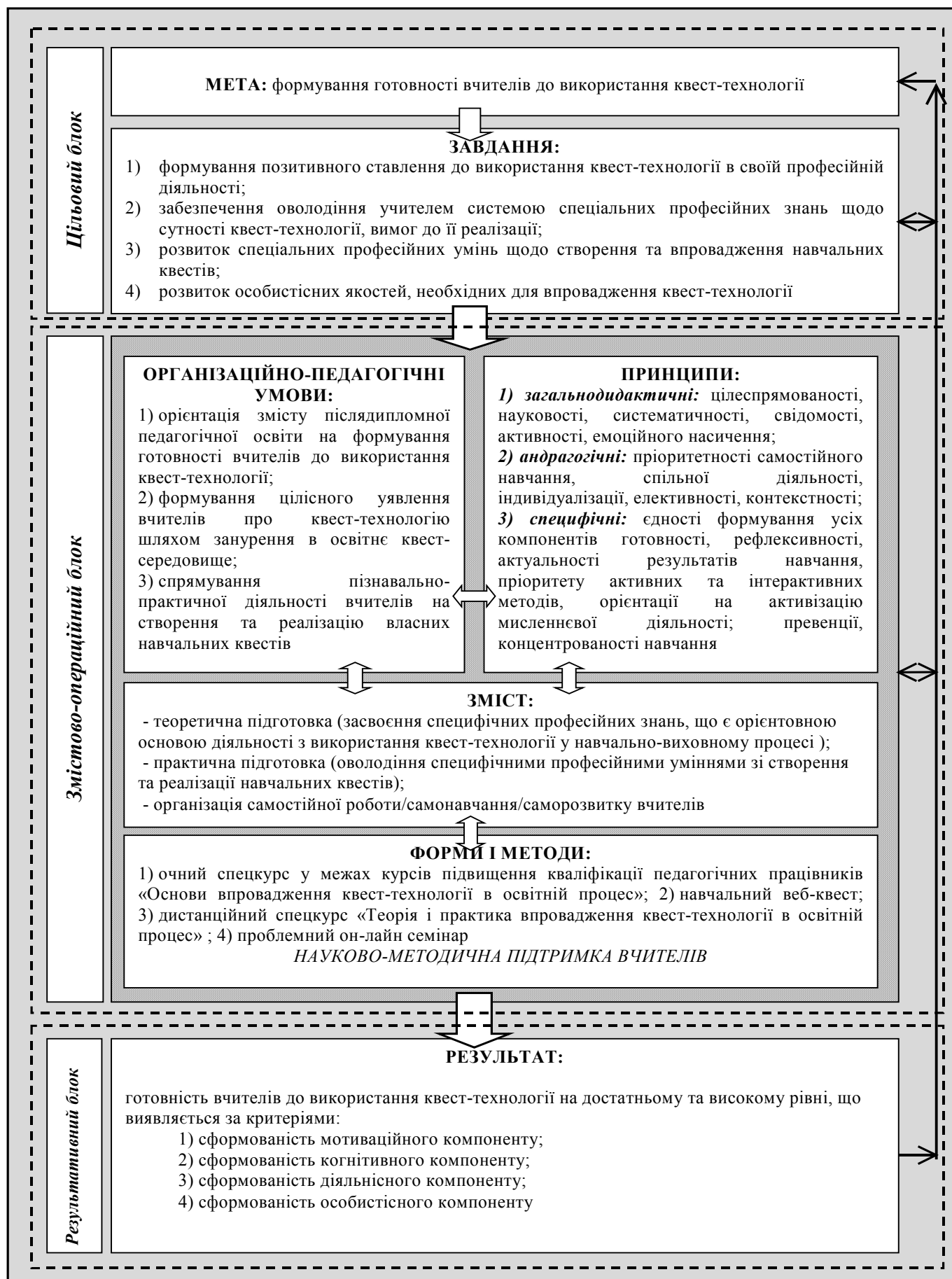

Рис. 1. Концептуальна модель формування готовності вчителів до використання квест-технології в післядипломній педагогічній освіті

Метою післядипломної педагогічної освіти, згідно з розробленою концептуальною моделлю, є формування готовності вчителів до використання квест-технології. Завдання післядипломної педагогічної освіти конкретизують її мету й відображають складові готовності вчителів до використання квест-технології: 1) формування позитивного ставлення до використання квест-технології у своїй професійній діяльності; 2) забезпечення оволодіння вчителем системою спеціальних професійних знань щодо сутності квест-технології, вимог до її реалізації; 3) розвиток спеціальних професійних умінь учителів щодо створення та впровадження навчальних квестів; 4) розвиток особистісно-професійних якостей педагогів, необхідних для впровадження квест-технології.

З позиції системного підходу змістовно-операційний блок розглядають як сукупність внутрішньо взаємозалежних частин, що забезпечують цілісність самої системи підготовки й дає змогу досягнути поставленої мети.

Враховуючи особливості професійно-педагогічної діяльності, специфіку вітчизняної післядипломної педагогічної освіти, а також особливості формування компонентів готовності вчителів до використання квест-технології, у дисертаційній роботі визначено та обґрунтовано відповідні організаційно-педагогічні умови.

Першою умовою є орієнтація змісту післядипломної педагогічної освіти на формування готовності вчителів до використання квест-технології, що передбачає: його вибудовування відповідно до етапів розробки освітніх квестів, поєднання теоретичної частини (оволодіння вчителями спеціальними професійними знаннями щодо: змісту і специфіки квест-технології, можливостей її застосовування в професійній діяльності; правил створення предметних пошукових завдань для квесту; можливостей використання сервісів Веб 2.0 у квестах; особливостей урахування авторського права при створенні та реалізації квестів; правил оформлення інтернет-джерел; типових помилок під час створення предметних квестів та шляхів їх подолання; вимог до вчителя, який створює та впроваджує освітній квест, тобто забезпечить формування орієнтовної основи їхньої діяльності зі створення та реалізації квестів) і практичної частини (формування спеціальних професійних умінь та особистісно-професійних якостей); організацію діяльності педагога як у курсовий, так і міжкурсний період, активізацію самотійної діяльності учителів, їх самонавчання.

Другою умовою є формування цілісного уявлення вчителів про квест-технологію шляхом занурення в освітнє квест-середовище, що досягається завдяки: запровадженню дидактичної евристики (за А. Хуторським) як особливого типу навчання, усі основні освітні елементи якого первинно створюють та знаходять самі учні, освітній продукт має культурно-історичний характер, а зміст навчання – діяльнісний вимір; збільшенню кількості годин на підготовку/навчання; високій інтенсивності занять.

Третьою умовою є спрямування пізнавально-практичної діяльності вчителів на створення та реалізацію власних навчальних квестів завдяки поєднанню різних форм і методів підготовки вчителів у межах дистанційного

спецкурсу та проблемного он-лайн семінару, впроваджуваних у міжкурсний період їх післядипломної освіти.

Реалізація кожної з поданих організаційно-педагогічних умов супроводжується впровадженням спеціально організованих форм і методів. Так, реалізацію першої організаційно-педагогічної умови забезпечує розроблений авторський спецкурс «Основи впровадження квест-технології в освітній процес», який розпочинається зі вступного навчального веб-квесту з метою формування у вчителів відповідної професійної установки на подальшу діяльність, розвиток професійної мотивації та активізації професійних інтересів.

Реалізація другої організаційно-педагогічної умови забезпечується запровадженням спеціального навчального веб-квесту, який спрямований на: організацію діяльності вчителів у ролі учнів; знайомство з існуючим досвідом створення навчальних квестів; розвиток пошукових умінь, мисленнєвих якостей педагогів; ознайомлення із сучасними сервісами Веб 2.0; активізацію ігрового інтересу для підвищення професійної активності; розвиток творчих здібностей тощо.

Спрямування пізнавально-практичної діяльності вчителів на створення та реалізацію власних навчальних квестів забезпечується впровадженням: 1) розробленого дистанційного спецкурсу «Теорія і практика впровадження квест-технології в освітній процес», який дає змогу пролонгувати формувальний ефект очного спецкурсу, розширити зміст і методи підготовки завдяки використанню практичних робіт пошукового характеру, рольових ігор, «стратегії 3-2-1», різноманітних методів заохочення та підтримки, зворотного зв'язку, дистанційного консультування, змагання, самооцінки тощо; актуалізувати спеціальні професійні знання та вміння вчителів у процесі створення власного навчального квесту; 2) проблемного он-лайн семінару.

Обов'язковим заходом із формування готовності вчителів до використання квест-технології є організація та здійснення їх науково-методичної підтримки, що забезпечується: постійним очним і дистанційним консультуванням за допомогою сучасних ІКТ (електронної пошти, skype, вікі-технологій), вільним використанням розробленого навчального посібника, доступом до матеріалів створеного на платформі Wix методичного сайту «Quest» та Вікі-сторінки «Квест» на порталі ЗапоВікі.

Результативний блок концептуальної моделі відображає результат післядипломної освіти вчителя – сформовану готовність до використання квест-технології, яка визначається за чотирма критеріями відповідно до компонентів готовності на трьох рівнях (початковому, достатньому та високому). Отже, впровадження побудованої концептуальної моделі, реалізація визначених організаційно-педагогічних умов у системі післядипломної педагогічної освіти забезпечать ефективну підготовку вчителів до використання квест-технології.

У **третьому розділі** – *«Експериментальна перевірка організаційно-педагогічних умов формування готовності вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної освіти»* – розкрито загальні питання організації педагогічного експерименту; подано його хід та аналіз результатів.

Дослідно-експериментальну роботу було організовано упродовж 2011–2014 рр. На різних її етапах взяли участь 2290 педагогів Запорізької, Дніпропетровської, Львівської та Волинської областей.

Педагогічному експерименту передувало пілотне дослідження, результати якого дали підстави визначити його зміст, критерії й показники готовності вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної освіти, сформувані експериментальні та контрольні групи.

Педагогічний експеримент, відповідно до основних вимог щодо його проведення (Ю. Бабанський, І. Зязюн та ін.), включав підготовчий, констатувальний, формувальний та контрольний етапи. Усього на формувальному етапі взяли участь 132 вчителі. До експериментальних груп увійшли вчителі, які одночасно проходили курси підвищення кваліфікації, а саме: 1) вчителі хімії (ЕГ1 = 22 педагоги), 2) вчителі української мови та літератури (ЕГ2 = 22 педагоги), вчителі біології (ЕГ3 = 22 фахівці). До контрольних груп увійшли: 1) вчителі музики (КГ1 = 21 педагог), 2) вчителі етики (КГ2 = 21 фахівець), 3) вчителі інформатики (КГ3 = 23 педагоги). Учасниками педагогічного експерименту стали педагоги, які мали різні кваліфікаційні рівні, педагогічні звання, досвід роботи, вік тощо, що забезпечило виконання принципу однорідності та репрезентативності вибірки.

Метою констатувального етапу педагогічного експерименту було виявлення первинного рівня готовності вчителів до використання квест-технології, для чого був розроблений комплекс діагностичних методик, а саме: 1) для діагностики мотиваційного компонента готовності – модифікований на основі Методики вивчення мотивів навчальної та професійної діяльності А. Реана й В. Якуніна опитувальник «Мотивація до використання квест-технології в навчальному процесі»; 2) для діагностики когнітивного компонента – авторський дидактичний тест; 3) для діагностики діяльнісного компонента – методика експертної оцінки створених учителями навчальних квестів; 4) для діагностики особистісного компонента – опитувальник «Оцінка рівня готовності педагога до розвитку» В. Звереві, Н. Немові.

Формувальний етап педагогічного експерименту здійснювався у три підетапи, що забезпечили послідовну реалізацію кожної з організаційно-педагогічних умов. На установчому підетапі в програму курсів підвищення кваліфікації вчителів експериментальних груп був уведений модульний спецкурс «Основи впровадження квест-технології в освітній процес», який розпочинався проведенням спеціально-розробленого навчального квесту «В пошуках скарбів» та мав на меті формування установки вчителів щодо подальшої роботи, знайомство з квест-технологією та деякими сервісами Веб 2.0 (геосервіси, хмара слів тощо). Метою спецкурсу було опанування вчителями теоретичними основами квест-технології, її вимогами до розробки й реалізації в освітньому процесі, яка досягнута завдяки проведенню нетрадиційних форм лекційних (активні лекції, лекції-візуалізації) та практичних (рольова гра, практичні роботи пошукового характеру, пояснення з подальшим виконанням практичних занять, метод «стратегія 3-2-1», змагання, заохочення, рефлексивний аналіз тощо) занять.

На змістовому підетапі в міжкурсний період післядипломної освіти вчителів упроваджено освітній веб-квест «Полювання на лисиць», ефективність формувального впливу якого забезпечено використанням спеціальних методів заохочення, підтримки, активного обговорення, рефлексивних запитань, зниження психологічного напруження, консультування.

На завершальному підетапі з метою забезпечення пролонгованості формувального впливу, визначення загального та особливого у квестах із різних навчальних дисциплін, узагальнення вчителями набутого професійного досвіду проведено: 1) дистанційний спецкурс «Теорія і практика впровадження квест-технології в освітній процес» на платформі Moodle; 2) проблемний он-лайн семінар.

За результатами здійсненої вторинної діагностики рівня готовності вчителів до використання квест-технології отримано дані, що свідчать про значну позитивну динаміку за всіма критеріями (табл. 1). Достовірність відмінностей показників експериментальної та контрольної груп після впровадження формувальних заходів за критерієм Фішера становить 95% ($\Phi_{\text{емп}} = 1.65 > 1.64 = \Phi_{0.05}$).

Таблиця 1

**Динаміка рівнів готовності вчителів
за результатами педагогічного експерименту, %, вчителів**

Рівень готовності	Констатувальний етап		Контрольний етап	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
Початковий	62,5	66,4	54,7	9,7
Достатній	33,3	29,7	39,8	66,0
Високий	4,2	3,9	5,5	24,3

Отриманий статистично значущий показник різниці експериментальної та контрольної груп за частотою рівнів готовності вчителів до використання квест-технології за результатами констатувального та контрольного вимірювання свідчить про ефективність розроблених і впроваджених організаційно-педагогічних умов.

ВИСНОВКИ

Проведене теоретичне й експериментальне дослідження дало змогу сформулювати загальні висновки.

1. Здійснений аналіз наукових підходів щодо розуміння сутності поняття квесту, а також особливостей педагогічних інновацій та провідних ознак сучасних педагогічних технологій дав підстави під квестом розуміти інноваційну ігрову педагогічну технологію, що передбачає виконання учнями навчальних, пошуково-пізнавальних проблемних завдань відповідно до ігрового задуму/сюжету, під час якого вони добирають та упорядковують інформацію, виконують самостійну, дослідницьку роботу, що сприяє систематизації й узагальненню вивченого матеріалу, його збагаченню та поданню у вигляді цілісної системи.

2. Готовність учителя до використання квест-технології визначено як особливий особистісно-професійний феномен, що інтегрує в собі мотиваційний

(визначає професійний інтерес, мотивацію до створення та використання навчальних квестів, мотивацію до саморозвитку й самовдосконалення педагога); когнітивний (є системою особливих професійних знань про сутність і специфіку квест-технології, можливість її застосовування у власній професійній діяльності тощо); діяльнісний (характеризується комплексом особливих професійних умінь) та особистісний (включає особистісно-професійні якості) компоненти й забезпечує успішність створення та впровадження педагогом навчальних квестів.

3. Формування готовності вчителя до використання квест-технології в системі післядипломної педагогічної освіти буде ефективним завдяки реалізації таких організаційно-педагогічних умов. *По-перше*, це орієнтація змісту післядипломної педагогічної освіти на формування готовності вчителів до використання квест-технології, що передбачає: його вибудовування відповідно до етапів розробки освітніх квестів, поєднання теоретичної частини (оволодіння вчителями спеціальними професійними знаннями щодо: змісту і специфіки квест-технології, можливостей її застосовування в професійній діяльності; правил створення предметних пошукових завдань для квесту; можливостей використання сервісів Веб 2.0 у квестах; особливостей урахування авторського права під час створення та реалізації квестів; правил оформлення інтернет-джерел; типових помилок під час створення предметних квестів та шляхів їх подолання; вимог до вчителя, який створює та впроваджує освітній квест, тобто забезпечить формування орієнтовної основи їх діяльності зі створення та реалізації квестів) і практичної частини (що забезпечує формування спеціальних професійних умінь та особистісно-професійних якостей); організацію діяльності педагога як у курсовий, так і міжкурсний період, активізацію самотійної діяльності учителів, їх самонавчання. *По-друге*, це формування цілісного уявлення вчителів про квест-технологію шляхом занурення в освітнє квест-середовище завдяки запровадженню дидактичної евристики, збільшенню кількості годин на підготовку/навчання, високій інтенсивності занять, створенню особливого освітнього простору. *По-третє*, це спрямування пізнавально-практичної діяльності вчителів на створення та реалізацію власних навчальних квестів завдяки поєднанню різних форм і методів підготовки вчителів у межах дистанційного спецкурсу та проблемного он-лайн семінару, впроваджуваних у міжкурсний період їх післядипломної освіти.

4. Застосування математичних методів опрацювання експериментальних даних дало змогу стверджувати про ефективність розроблених та реалізованих формувальних заходів. Достовірність відмінностей показників експериментальної й контрольної груп після впровадження формувальних заходів за критерієм Фішера становить 95% ($\varphi_{\text{емп}} = 1.65 > 1.64 = \varphi_{0.05}$). Отриманий статистично значущий показник різниці експериментальної та контрольної груп за частотою рівнів готовності вчителів до використання квест-технології за результатами констатувального та контрольного вимірювання, що свідчить про ефективність розроблених і впроваджених організаційно-педагогічних умов.

5. Теоретично обґрунтовані й експериментально перевірені організаційно-педагогічні умови формування готовності вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної освіти впроваджено в практику роботи інститутів післядипломної педагогічної освіти на основі: модульного спецкурсу «Основи впровадження квест-технології в освітній процес» у межах курсів підвищення кваліфікації, освітнього веб-квесту «Полювання на лисиць», дистанційного спецкурсу «Теорія і практика впровадження квест-технології в освітній процес» на платформі Moodle та проблемного он-лайн семінару в міжкурсний період, а також здійснення науково-методичної підтримки завдяки постійним очним і дистанційним консультаванням за допомогою сучасних ІКТ, вільному використанню розробленого навчального посібника, доступу до матеріалів створеного на платформі Wix методичного сайту «Quest» та Вікі-сторінки «Квест» на порталі ЗапоВікі.

Отже, розв'язання завдань дослідження зумовило досягнення його мети – наукової розробки комплексу організаційно-педагогічних умов, що забезпечують ефективність формування готовності вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної педагогічної освіти. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми й засвідчує про необхідність її подальшої розробки за такими найбільш перспективними напрямками, як: визначення організаційно-методичних засад використання квест-технології для розвитку професійної компетентності вчителів у системі неперервної освіти; розробка інструментарію для створення Всеукраїнської бази навчальних квестів; оптимізація адміністративної діяльності з використання інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій в освіті тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографія

1. Моделювання й інтеграція сервісів хмаро орієнтованого навчального середовища : монографія / [Копняк Н., Корицька Г., Литвинова С., Носенко Ю., Пойда С., Седой В., Сіпачова О., Сокол І., Спірін О., Стромило І., Шишкіна М.] ; за заг. ред. С. Г. Литвинової. – Київ : ЦП «Компринт», 2015. – С. 84–103.

Статті в наукових фахових виданнях

2. Сокол І. М. Квест як сучасна інноваційна технологія навчання / І. М. Сокол // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 7 (50). – С. 168–171.

3. Сокол І. М. Квест: метод чи технологія? / І. М. Сокол // Комп'ютер у школі та сім'ї: наук.-метод. журн. – 2014. – № 2. – С. 28–32.

4. Сокол І. М. Класифікація квестів / І. М. Сокол // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. – Запоріжжя : КПУ, 2014. – Вип. 36 (89). – С. 369–375.

5. Сокол І. М. Урок-квест у 10му класі «В пошуках скарбів» / І. М. Сокол // Комп'ютер у школі та сім'ї: наук.-метод. журн. – 2014. – № 6. – С. 45–48.
6. Сокол І. М. Дистанційний курс підготовки вчителів к упровадженню квест-технології / І. М. Сокол // Інформаційні технології в освіті. – 2014. – № 20. – С. 160–166.
7. Сокол І. М. Концептуальний зміст поняття «квест» / І. М. Сокол // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. – Запоріжжя : КПУ, 2014. – Вип. 37 (90). – С. 366–373.
8. Сокол І. М. Quest «Zaporizhzhia in faces» / Н. В. Гутарук, І. М. Сокол // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2015. – № 1. – С. 74–79.
9. Сокол І. М. Рекомендації щодо оцінювання діяльності учнів під час реалізації навчальних веб-квестів / І. М. Сокол // Нова педагогічна думка. – 2015. – № 2 (82). – С. 207–211.
10. Сокол І. М. Проведення констатуючого етапу експериментальної роботи щодо перевірки ефективності організаційно-педагогічних умов формування готовності вчителів впровадження квест-технології в освітній процес / І. М. Сокол // Вісник Запорізького національного університету. – 2015. – № 1 (24). – С. 128–137.
11. Сокол І. М. Модель підготовки вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти до впровадження квест-технології в освітній процес / І. М. Сокол // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2015. – № 1. – Т. 45. – С. 169–175.

Статті в зарубіжних виданнях

12. Сокол И. Н. Использование квест-технологии для повышения ИКТ-грамотности педагогов [Электронный ресурс] / И. Н. Сокол // Концепт. – 2013. – № 12. – Режим доступа: <https://e-koncept.ru/2013/13248.htm>, свободный.
13. Сокол І. М. Структура готовності вчителів до використання квест-технології у професійній діяльності / І. М. Сокол // Science and education a new dimension. – 2014. – № II (15). – С. 72–77.

Матеріали конференцій

14. Сокол І. М. Освітній веб-квест як інноваційна форма навчання / І. М. Сокол // Нові інформаційні технології в освіті для всіх: моделі та інфраструктури : зб. праць за матеріалами Сьомої Міжнар. конф., 27–28 листопада 2012 р. / Міжнар. наук.-навч. центр інформ. технологій та систем. – Київ : Академперіодика, 2012. – С. 97–104.
15. Сокол И. Н. Использование квест-технологии для повышения ИТ-компетентности педагогов / И. Н. Сокол // Научная дискуссия: вопросы педагогики и психологии : сб. статей по материалам XVI Междун. заоч. науч.-практ. конф. (август 2013 г.). – Москва : Международный центр науки и образования, 2013. – С. 160–165.
16. Сокол І. М. Розробка освітнього контенту за допомогою квест-технології: електронні ресурси: (підсумки V Міжнар. форуму «Особистість у

єдиному освітньому просторі») [Електронний ресурс] / І. М. Сокол // Електронний збірник наукових праць КЗ «ЗОІППО» ЗОР. – 2014. – № 1 (15). – Режим доступу: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp18/tezi_sokol.pdf, вільний.

17. Сокол І. Н. Підготовка учителів к внедрению квест-технологии / І. Н. Сокол // Дидактика XXI века: инновационные аспекты использования ИКТ в образовании: материалы междунар. науч.-практ. заоч. конф. (19 мая 2014 г.) / [редкол.: О. Ф. Брыксина (отв. ред.), Е. Н. Тараканова, М. А. Воронина]. – Самара: ПГСГА, 2014. – Ч. 1. – С. 131–134.

18. Сокол І. М. Використання квест-технології для підготовки вчителів системі післядипломної педагогічної освіти / І. М. Сокол // Єдиний інформаційний простір: стратегії інноваційного розвитку освітньої галузі: зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. (16 жовтня 2014 р.). – Дніпропетровськ: Інновація, 2014. – С. 94–95.

19. Сокол І. М. Результати опитування вчителів щодо готовності до впровадження квест-технології [Електронний ресурс] / І. М. Сокол // Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи: матеріали міжнар. наук. конф. (м. Запоріжжя, 15–17 квітня 2015 р.). – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0B5CsothYVK2-VX13Yy1HUkZTM00/view>.

Статті в інших виданнях

20. Сокол І. М. Веб-квест як інноваційний метод формування творчої особистості / І. М. Сокол // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2013. – № 2 (9). – С. 28–31.

21. Сокол І. М. Організація науково-дослідницької діяльності засобами квест-технології / І. М. Сокол // Наукові записки Малої академії наук України. – 2013. – № 3. – С. 256–264.

Навчальне видання

22. Сокол І. М. Впровадження квест-технології в освітній процес: [навч. посіб.] / І. М. Сокол. – Запоріжжя: Акцент Інвест-трейд, 2014. – 108 с.

АНОТАЦІЯ

Сокол І. М. Підготовка вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної освіти. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Запорізький національний університет, Запоріжжя, 2016.

У дисертації досліджено проблему підготовки вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної освіти. Визначено та обґрунтовано сутність квесту як інноваційної ігрової педагогічної технології, складові готовності вчителів до його використання в навчально-виховному процесі. Розроблено та апробовано комплекс організаційно-педагогічних умов формування готовності вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної педагогічної освіти, зокрема орієнтація змісту післядипломної педагогічної освіти на формування готовності вчителів до використання квест-технології; розвиток цілісного уявлення вчителів про квест-технологію шляхом

занурення в освітнє квест-середовище; спрямування пізнавально-практичної діяльності вчителів на створення та реалізацію власних навчальних квестів.

Ключові слова: підготовка вчителів, квест-технологія, концептуальна модель, післядипломна педагогічна освіта, організаційно-педагогічні умови.

АННОТАЦИЯ

Сокол И. Н. Подготовка учителей к использованию квест-технологии в системе последипломного образования. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Запорожский национальный университет, Запорожье, 2016.

В диссертации исследованы проблемы подготовки учителей к использованию квест-технологии в системе последипломного образования. Определена и научно обоснована сущность понятия квест как инновационной педагогической игровой технологии, предусматривающей выполнение учащимися учебных, поисково-познавательных, проблемных задач в соответствии с игровым замыслом/сюжетом, в процессе которого происходят поиск и упорядочивание информации, осуществление самостоятельной исследовательской работы, что способствует систематизации и обобщению изученного ими материала, его обогащению и представлению в виде целостной системы. Под готовностью учителя к использованию квест-технологии определен особый личностно-профессиональный феномен, интегрирующий в себе: мотивационный (профессиональный интерес к использованию квест-технологии в собственной деятельности, понимание необходимости внедрения современных технологий в образовательный процесс, внутренняя позитивная мотивация саморазвития и самосовершенствования, осознание необходимости стимулирования процессов саморазвития учеников средствами современных технологий), когнитивный (система профессиональных знаний о: сущности и специфике квест-технологии, возможности ее использования в собственной педагогической деятельности, проектировании учебно-поисковых, проблемных задач и др.), деятельностный (комплекс профессиональных умений, ведущими среди которых являются умения: создавать интересный игровой сюжет, формулировать проблемные, учебно-поисковые, творческие задачи, использовать информационно-компьютерные технологии) и 4) личностный (личностно-профессиональные качества, определяющие эффективность инновационной деятельности учителя, среди которых системообразующими являются рефлексивность и способность к саморазвитию) компоненты и обеспечивающий успешность создания и внедрения педагогом образовательных квестов.

Опираясь на результаты изучения зарубежного и отечественного опыта подготовки учителей к созданию и внедрению учебных квестов, в работе представлены организационно-педагогические условия формирования готовности учителей к использованию квест-технологии в системе последипломного образования: ориентация содержания последипломного

педагогического образования на формирование готовности учителей к использованию квест-технологии; формирование целостного представления учителей о квест-технологии путем погружения в образовательную квест-среду; направление познавательно-практической деятельности учителей на создание и реализацию собственных учебных квестов.

Представленная в диссертации авторская концептуальная модель формирования готовности учителей к использованию квест-технологии в системе последиplomного образования наглядно демонстрирует существенные признаки организации образовательного процесса: цель и задачи последиplomного образования учителей (целевой блок), принципы, условия, содержание, формы и методы их подготовки к созданию и реализации учебных квестов (содержательно-операционный блок), результат, который определяется сформированностью мотивационного, когнитивного, деятельностного и личностного компонентов готовности (результативный блок).

В работе описан педагогический эксперимент по реализации вышеописанных условий, анализ результатов которого полностью подтвердил гипотезу исследования относительно эффективности их воздействия. Полученный статистически значимый показатель разницы экспериментальной и контрольной групп по частоте уровней готовности учителей на констатирующем и контрольном этапах свидетельствует об эффективности разработанных организационно-педагогических мероприятий.

Ключевые слова: подготовка учителей, квест-технология, концептуальная модель, последиplomное педагогическое образование, организационно-педагогические условия.

SUMMARY

Sokol I.M. Teacher's training of using quest-technology in the system of post-graduate education. – Manuscript.

Dissertation for the degree of Candidate of Pedagogic Sciences, specialty 13.00.04 – theory and methods of professional education. – Zaporizhzhya National University, Zaporizhzhya, 2016.

The problem of teacher's training of using quest-technology in the system of post-graduate education was investigated in this dissertation. The main point of quest-system as innovative gaming pedagogical technology, the components of teachers' readiness to use it in the educational process were defined and justified. The complex of organizational and pedagogical conditions for the formation of teachers' readiness to use quest-technology in the system of postgraduate education was developed and tested, including orientation of the content of postgraduate education on formation of readiness of teachers to use quest-technology; integral knowledge of teachers to use quest-technology by immersion in quest educational surrounding is developed; cognitive-oriented practice of teachers was directed to the creation and implementation of their own educational quests.

Key words: training teachers, quest-technology, conceptual model, post-graduate pedagogical education, organizational-pedagogical modalities.

СОКОЛ ІРИНА МИКОЛАЇВНА

**ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ
КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Підписано до друку 01.06.2016 р.

Формат 60/84/16. Папір офсетний. Цифровий друк. Гарнітура Times.
Умовн.-друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9. Наклад 150 пр. Зам. № 50-16а.

Видавець та виготовлювач
Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК, № 3321 від 25.11.2008 р.